

Eduskunnan lakivaliokunta
Lav@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö 5.4.2018

HE 31/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Pyydettyä lausuntona Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää seuraavaa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto on ollut edustettuna rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanoa valmistelleessa oikeusministeriön työryhmässä. Hallituksen esityksen pohjautuessa suurelta osin kyseisen työryhmän mietintöön Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää esityksen linjauksia ja valittuja organisatorisia ratkaisuja pääosin kannatettavina. Henkilötietojen käsittelyn tulee perustua lain käytännön soveltajien kannalta selkeään lainsäädäntöön kaikkien rikosprosessiketjussa toimivien viranomaisten osalta.

Rekisteröidyn oikeuksien käyttäminen

Lakiesityksen 30 § mukaan rekisterinpitäjien tulee huolehtia siitä, että rekisteröidyn oikeuksien käyttäminen on rekisteröidylle maksutonta. Jos pyynnöt ovat niiden toistuvuudesta tai muusta syystä ilmeisen kohtuuttomia tai perusteettomia, rekisterinpitäjä voi kuitenkin periä toimenpiteestä maksun.

Lakiesityksessä on päädytty soveltamaan direktiivin 12 artiklaa vain osittain. Direktiivin 12 artiklan 4 b) -kohdassa on säädetty jäsenvaltioille mahdollisuus myös kieltäytyä suorittamasta pyydettyä toimenpidettä ilmeisen perusteettomuuden tai kohtuuttomuuden nojalla. Hallituksen esitykseen ei kuitenkaan ole sisällytetty viranomaiselle tätä mahdollisuutta kieltäytyä pyynnön suorittamisesta. Esityksessä on katsottu maksun perimismahdollisuuden riittävästi ehkäisevän esimerkiksi toistuvien perusteettomien pyyntöjen tekemistä.

Rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseen perustuvat ilmoitukset ja henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot tulee antaa tiiviisti esitetyssä,

ymmärrettävässä ja helposti saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Tiedot olisi toimitettava pääsääntöisesti samassa muodossa kuin niitä koskeva pyyntö.

Mahdollisen maksun määrä perustuisi esityksen mukaan valtion maksuperustelakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin. Tuomioistuimia ja syyttäjälaitosta koskevassa oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016–2018 (1558/2015) on säädetty asiakkaalta perittävistä ote- ja jäljennösmaksuista. Asetuksessa ei nimenomaisesti erikseen anneta maksun määräytymisen perustetta esim. sähköpostitse lähetettävälle vastaukselle, joka ei sisällä skannattua jäljennöstä asiakirjasta.

Rekisteröidyn oikeuksien käyttämisen tulee lähtökohtaisesti olla maksutonta. Viranomaisen kirjaamon ylikuormittaminen lukuisilla esim. sähköpostitse toimitettavilla pyynnöillä on kuitenkin mahdollista myös kiusantekotarkoituksessa tai muutoin perusteetta. Näissä poikkeustilanteissa viranomaisen tulisi olla mahdollista maksun määräämisen sijasta myös kieltäytyä pyynnön toimittamisesta siten kuin tietosuojadirektiivissä on tarkoitettu. Itsestään selvää on, että säännöksen soveltamisen tulisi tulla kysymykseen vain erityisissä poikkeustilanteissa ja kieltäytymisen perusteena oleva ilmeinen perusteettomuus ja kohtuuttomuus tulisi tarvittaessa pystyä osoittamaan.

Rangaistussäännökset

Hallituksen esityksen 60 §:ssä on viittaus tietosuojarikokseen, josta on esitetty säädettäväksi hallituksen esityksessä EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018). Tässä viitataan em. esityksen käsittelyn yhteydessä lakivaliokunnalle toimittamiini lausuntoihin ja kiinnitän edelleen huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin.

Ehdotetun perusmuotoisen tietosuojarikoksen enimmäisrangaistuksen tulisi olla 1 vuosi 6 kuukautta vankeutta, jotta rikosvastuun toteuttaminen olisi käytännössä mahdollista syyteoikeuden vanhentumisen sitä estämättä.

Tietosuojarikoksena ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain ja nyt käsiteltävänä olevan henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden

ylläpitämisen yhteydessä annetun lain vastaisen menettelyn lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevan muun lain vastainen menettely. Lain soveltamisen selkeyden kannalta olennaista olisi täsmentää, mitä muita henkilötietojen käsittelyä koskevia lakeja tässä tarkoitetaan.

Valtakunnansyyttäjä

Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä

Johanna Hervonen